

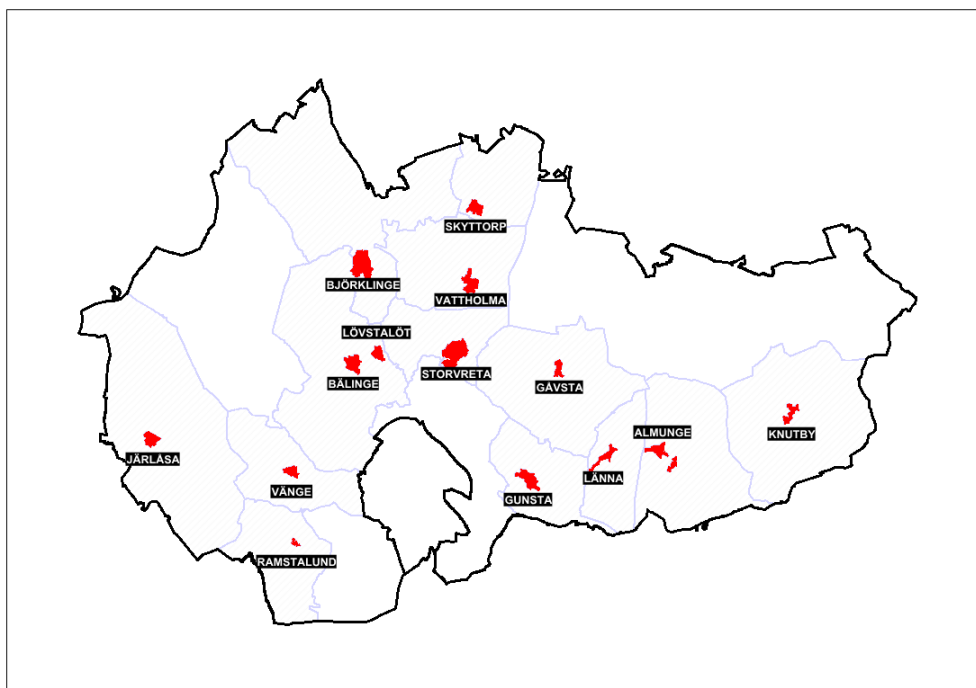
Underlag till arbetet med

Översiktsplan för Uppsala kommun

2015-09-11

UNDERLAGSRAPPORT:

Uppsalas landsbygder - nulägesbeskrivning del 1

RAPPORTFÖRFATTARE

Mimmi Skarelius Lille

Stadsbyggnadsförvaltningen

Uppsala kommun,

753 75 Uppsala

Besöksadress: Stationsgatan 12

Telefon: 018 727 00 00

UPPSALA KOMMUN

Uppsalas landsbygder

Nulägesbeskrivning, del 1

Mimmi Skarelius Lille

Innehåll

1. Inledning.....	5
1.1 Syfte, uppdrag och avgränsning	5
1.2 Uppsala kommuns översiktsplan.....	5
1.3 Uppsala kommuns landsbygdsprogram	6
1.4. Dialog	6
1.4.1 Uppsalas landsbygder 2.0.....	6
1.4.2 Landsbygdsforum.....	6
1.5 Landsbygdsutveckling på nationell- och regional nivå.....	7
2. Nulägesbeskrivning av landsbygden Uppsala kommun.....	8
2.1 Utvecklingsorter och landsbygder.....	8
2.1.1 Befolkning uppdelat per ålder och i jämförelse med hela kommunen.....	9
2.1.2. Befolkningsutveckling 2003-2013 uppdelat på utvecklingsorter och landsbygder	10
2.1.3 Utländsk bakgrund	11
2.2 Arbetsmarknad	11
2.2.1 Sysselsättning	13
2.2.3 Annan typ av försörjning.....	15
2.2.4 Utbildningsnivå	15
2.3 Bostadsförsörjning	16
2.3.1. Specialboenden.....	16
2.3.2 Bostadsbyggande i tätorterna och på landsbygderna	17
2.3.3 Pågående plan- och programarbete	17
2.4. Samhällsservice	18
2.4.1 Förskolor och familjedaghem.....	18
2.4.2. Skolor	19
2.4.3 Fritidsgårdar	20
2.4.4 Bibliotek	20
2.4.5. Boende för äldre	20
2.4.6 Brandstationer	21
2.4.7 Vårdcentraler och tandvård	21
2.4.8. Specialboenden.....	21
2.4.9. Kollektivtrafiken	21
2.5 Kommersiell service.....	21

2.5.1. Lanthandlare.....	21
2.5.1.1 Butiken som ombud	22
2.5.2 Drivmedelsstationer	22
2.5.3 Annan kommersiell service	22
2.6 De areella näringarna	23
2.6.1. Jordbruksföretagen	23
2.6.2 Åkermark.....	25
2.6.3 Betesmark.....	26
Källförteckning.....	28

Figurförteckning

Box 1. Översiktsplan (ÖP)

Box 2. Vad har kommunen för ansvar i planeringen?

Box 3. Vad har kommunen för ansvar för samhällsservicen?

Tabell 1. Befolkningsutveckling Uppsala kommun, landsbygd och utvecklingsorter 2004-2014.

Tabell 2- Befolkning med utländsk bakgrund

Tabell 3- Natt- och dagbefolkning 2003-2013

Tabell 4- Andel befolkning med annan sysselsättning i åldern 20-64

Tabell 5- Annal sysselsättning jämförelse mellan kvinnor och män

Tabell 6- Utbildningsnivå

Tabell 7- Bostadsförsörjning

Tabell 8- Specialboenden.

Tabell 9- Förskolor och familjedaghem i utvecklingsorter och på landsbygderna

Tabell 10- Skolor i utvecklingsorter och på landsbygderna

Tabell 11- Fritidsgårdar i utvecklingsorter och på landsbygderna

Tabell 12- Bibliotek i utvecklingsorter och på landsbygderna

Tabell 13- Äldreomsorg i utvecklingsorter och på landsbygderna

Diagram 1.- Befolkningsutveckling Uppsala kommun, landsbygd och utvecklingsorter ÖP.

Diagram 2 - Befolkningspyramid landsbygderna och Uppsala kommun

Diagram 3 - Befolkningspyramid Utvecklingsorterna och Uppsala kommun

Diagram 4 - Sysselsättningstillfällen

Diagram 5 - Andel bostadsbyggande 1990-2013

Diagram 6 - Markanvändningen i Sverige, hektar efter region, markanvändningsklass och vart 5:e år

Diagram 7 - Antal jordbruksföretag i Uppsala kommun

Diagram 8 - Åkerareal i Uppsala åren 1981-2013 i index.

Diagram 9 - Betesarealens användning efter kommun och gröda. År 2003-2014

Diagram 10- Förändringen i antal företag med betesdjur mellan 2003-2013

Diagram 11- Förändringen i antal betesdjur mellan 2003-2013

Karta 1- Utvecklingsorterna markerade i översiktsplanen

Karta 2. Befolkningsutveckling 2003-2013 per bygd.

Karta 3. Andel som arbetar i Uppsala 2012

Karta 4- Arbetslöshet 2013 i ålder 20-64 år

1. Inledning

Under hösten 2014 anordnades elva arbetsmöten för att diskutera hur Uppsala kommuns orter och landsbygder kunde utvecklas utifrån de boendes vilja. Landsbygden associerades då ofta till närhet till vacker natur, öppna landskap, djur, frisk luft, natur- och kulturvärden, lugn och ro, tystnad, skog, att människor bryr sig om varandra, engagemang och en stark granssämja. Förutom detta diskuterades även utvecklingsmöjligheter i varje bygd och ort, där det som framför allt diskuterades var hyresrätter, fiberutbyggnad, cykelvägar, mötesplatser, belysning samt servicepunkter.

Landsbygd är ett komplicerat begrepp som inte kan beskrivas som en homogen plats då det finns skilda landsbygder och orter med olika karaktärer. Olika platser har olika förutsättningar oavsett om det är stad eller landsbygd. I en kommun med en stor stad och en stor landsbygd är det viktigt att samspelet mellan stad och land är väl fungerande, att de stödjer varandra och att de tillsammans bidrar till en god helhet för hela kommunen. Landsbygderna erbjuder många kvaliteter för boende, arbete, rekreation och upplevelser som bland annat kan vara kopplade till säsongs- eller helgutnyttjande. Närheten till Uppsala stad ger möjlighet till utveckling av upplevelsetjänster som friluftsför- och ridanläggningar, golfbanor, äventyrsanläggningar och lantgårdsturism. Närheten till staden erbjuder också en större arbetsmarknad och tillgång till service och nöjen inom rimligt avstånd för dagsbesök.

1.1 Syfte, uppdrag och avgränsning

Uppsalas landsbygder - En nulägesbeskrivning, del 1 är en underlagsrapport till översiktsplan 2016 samt till Uppsala kommun landsbygdsprogram. Syftet med rapporten är att redovisa utveckling och nuläge på Uppsalas landsbygder.

Uppsalas landsbygder - En nulägesbeskrivning, del 1 beskriver en generell bild av hela landsbyden och tätorterna. I del 2, som kommer att arbetas fram hösten 2015 kommer varje landsbygdsområde redovisas separat.

Statistiken är hämtat från BEFPAK (Statistiska centralbyrån , 2015) AMPAK (Statistiska centralbyrån , 2013) om ingenting annat anges.

1.2 Uppsala kommuns översiktsplan

Uppsala kommuns gällande översiktsplan antogs 2010 och aktualitetsprövades i maj 2014. Aktualiseringsförklaringen fungerar också som ett inriktningsbeslut inför den kommande översiktsplanen som beräknas vara färdig för antagande 2016.

Box 1. Översiktsplan (ÖP) I en översiktsplan ska kommunen beskriva vilken avsikt den har med den fysiska miljön inom kommunen. Syftet är att översiktsplanen skall ge vägledning och stöd i de beslut som skall fattas om användningen av mark- och vattenområden samt om hur utveckling och bevarande av den byggda miljön bör ske.

Den övergripande inriktningen i översiktsplanerna från 2010 ligger fast i översiktsplan 2016 men planeringshorisonten förlängs till 2050. Befolkningstillväxten utanför staden förväntas ske i tätorterna.

Staden, tätorterna och landsbygderna skapar tillsammans varierande miljöer för boende, verksamheter, kultur- och fritidsaktiviteter. För att kunna utveckla den sociala sammanhållningen och civilsamhället samt för att utveckla Uppsalas landsbygder är det viktigt att erbjuda lokal service. Inriktningen i översiktsplanen 2010 och 2006 har varit att flera mindre tätorter fortsättningsvis kunna erbjuda basservice och ett tryggt boende nära naturen med goda möjligheter till arbetspendling. Dessa orter är Ramsta, Vänge, Järlåsa, Bälinge, Lövstalöt, Björklinge, Storvreta, Vattholma, Skyttorp, Jälla, Gåvsta, Bärby-Gunsta, Länna, Almunge och Knutby (Uppsala kommun, 2010).

1.3 Uppsala kommuns landsbygdsprogram

I kommunstyrelsens verksamhetsplan för 2015 har stadsbyggnadsförvaltningen fått i uppdrag att ta fram ett landsbygdsprogram. Landsbygdsprogrammet ska komplettera kommunens andra styrdokument samt ange de huvudsakliga inriktningarna för hur kommunen ska arbeta med landsbygdsutveckling. Landsbygdsprogrammet förväntas antas våren 2016 av kommunfullmäktige. Ett kommunalt program i Uppsala kommun beskriver nuläge och förväntat tillstånd. Programmet ska också ha med övergripande mål och en ansvarsfördelning. Information om Uppsala kommuns landsbygdsprogram kommer att presenteras löpande på www.uppsala.se/landsbygd.

1.4. Dialog

Som nämndes i inledningskapitlet anordnade Uppsala kommun elva arbetsmöten under hösten 2014, dessa gick under benämningen *Uppsalas landsbygder 2.0*. Sedan 2012 har kommunledningen anordnat Landsbygdsforum som ett dialogforum mellan samhällsföreningarna i tätorterna och på landsbygderna och Uppsala kommun.

1.4.1 Uppsalas landsbygder 2.0

Tillsammans med 90 föreningar och med hjälp av studenter från SLU diskuterades under hösten 2014 hur boende på landsbygderna och i tätorterna ser sin drömbild av orterna där de bor. Under dessa möten diskuterades även hur de ser på engagemang, vad de vill se för utveckling och hur de skall gå tillväga för förverkliga detta. Underlagen från dessa möten utgör grund för Uppsala kommuns landsbygdsprogram. Rapporten *Uppsalas landsbygder 2.0* har skickats ut till alla deltagare, presenterats för kommunledningen samt skickats ut till olika förvaltningar och tjänstemän på kommunen. Det som framför allt har lyfts under landsbygd 2.0 är att om drömbilderna ska bli verklighet krävs det samarbete mellan den ideella, privata och offentliga sektorn. Löpande dialog är också centralt.¹

1.4.2 Landsbygdsforum

Under Landsbygdsforum har deltagarna lyft frågor rörande framtagande av ett landsbygdsprogram, hur man kan organisera sig på lokal nivå och mycket annat. Det har även förts en diskussion om vad som är viktigt för utvecklingen, såsom bostäder, infrastruktur, VA och bra skola. Att kommunen behöver kunna svara upp mot olika initiativ, skapa förutsättningar men ändå låta energin komma från lokalsamhällen har också lyfts upp som en viktig fråga. Att

¹ En fullständig rapport från Uppsalas landsbygder 2.0 finns att få av Mimmi Skarelius Lille. mimmi.skareliuslille@upsala.se

kommunen ska synliggöra landsbygderna, sprida kunskap om vad som händer inom den kommunala organisationen, vilka planer som finns samt hur kommunen arbetar med landsbygdsutveckling.

Deltagarna på Landsbygdsforum har också framfört att det är viktigt att översiktsplanen aktivt skall stötta bygderna. Enligt deltagarna, räcker det inte att det finns områden utpekade för utbyggnad, det måste hända något. Detta är direkt kopplat till frågorna om varför det inte byggs något i vissa tätorter. Andra aspekter som har lyfts under Landsbygdsforum är vikten av pendlarparkeringar samt skapa förutsättningar för fler bostadshus.

Deltagarna på Landsbygdsforum har också framfört att det är viktigt att översiktsplanen aktivt skall stötta bygderna. Det är viktigt, enligt deltagarna, att steget efter översiktsplanen blir bra. Det räcker inte med att finns områden utpekade för utbyggnad. Man lyfter också vikten av pendlarparkeringar och att skapa förutsättningar för flerbostadshus i översiktsplaneringen. Det som också diskuterats av deltagarna är att inlåsnings effekterna i bygderna är stora och vikten av fler hyresrätter.

1.5 Landsbygdsutveckling på nationell- och regional nivå

I det svenska landsbygdsprogrammet beskrivs målen för landsbygdsutvecklingen i Sverige. Under programperioden 2014-2020 är de övergripande målen en hållbar utveckling, ekonomiskt, ekologiskt och socialt. Landsbygden ska få en ökad tillväxt och bättre konkurrenskraft genom olika form av stöd och ersättningar som ska stimulera företagande och sysselsättning. Det svenska landsbygdsprogrammet ger verktyg för att nå målen med landsbygdspolitiken och finansieras gemensamt av Sverige och EU (Jordbruksverket, 2015)

Inom ramen för det svenska landsbygdsprogrammet ingår också arbetet med lokalt ledd utveckling genom leadermetoden. Uppsala kommun (exklusive Uppsala stad) är tillsammans med Sigtuna, Östhammar och Knivsta kommuner med i ett leaderområde vid namn Upplandsbygd- lokalt ledd utveckling. Lokalt ledd utveckling genom leadermetoden går ut på att genom de lokala partnerskapen (LAG) skapa förutsättningar för att kunna stötta lokala utvecklingsprojekt. Tanken är att den lokala utvecklingen sker mest effektivt av de som bor och verkar i området. Vilka projekt som blir beviljade stöd bestäms av LAG (Local Action Group) samt av den strategi som är framtagen för Upplandsbygd- lokalt ledd utveckling (Jordbruksverket, 2015 b). Uppsala kommun har genom kommunstyrelsen utnämnt en representant till LAG samt varit aktiv i partnerskapet som arbetat fram strategin för området (LEADER Upplandsbygd, 2015).

Förutom arbetet med det svenska landsbygdsprogrammet pågår även ett flertal utredningar på nationell nivå som kommunen bevakar.

- Konkurrenskraftsutredningen, avslutad 2015 (SOU 2015:15)
- Livsmedelsstrategin (arbetet påbörjan under 2015) (Regeringskansliet, 2015)
- Kommittédirektiv *En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder- 2015:73* (förväntas vara färdigt i slutet på 2018, ett förslag om en politik som ska skapa förutsättningar för tillväxt, företagande, sysselsättning attraktivitet och boende på landsbygden ska lämnas fram.). (Kommittédirektiv 2015:73)

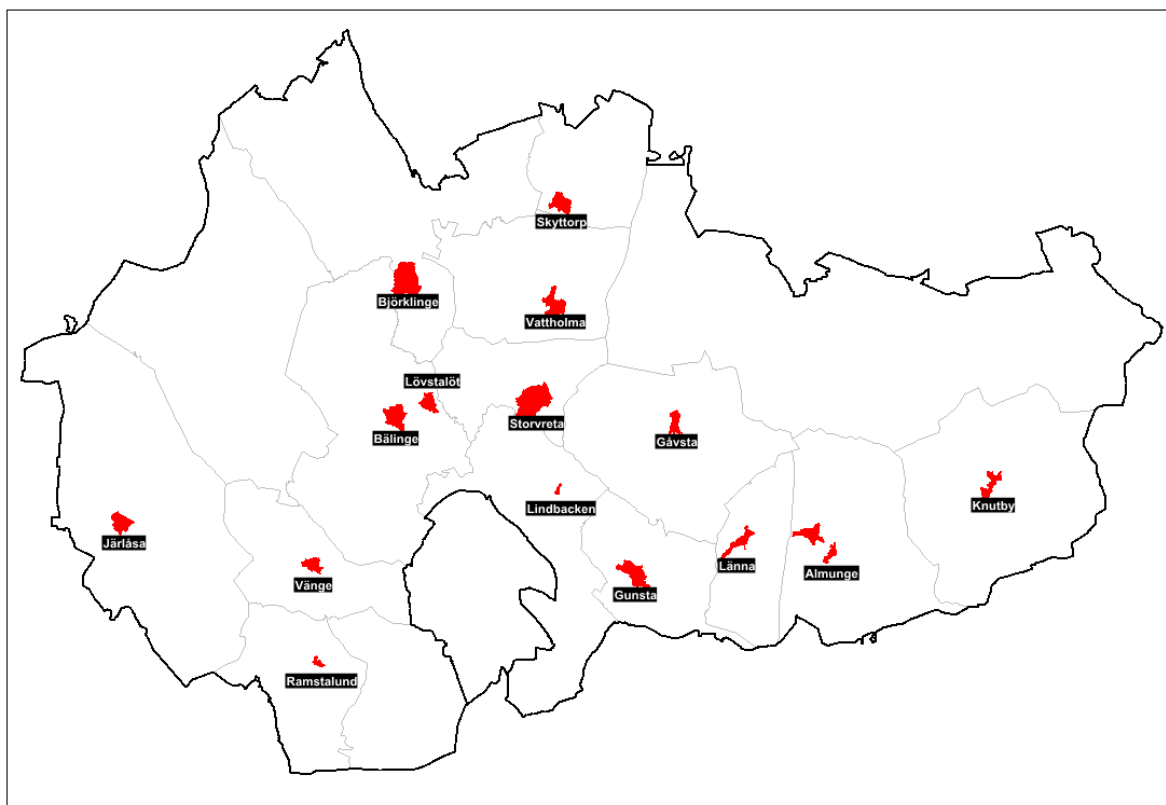

På regional nivå påbörjas arbetet med en ny regional utvecklingsstrategi av regionförbundet under hösten 2015. Landstinget arbetar samtidigt fram ett nytt trafikförsörjningsprogram som båda har en stor vikt för landsbygdsutvecklingen i Uppsala kommun.

2. Nulägesbeskrivning av landsbygden Uppsala kommun

Detta kapitel kommer att beskriva hur den generella utvecklingen sett ut i tätorterna och på landsbygderna.

2.1 Utvecklingsorter och landsbygder

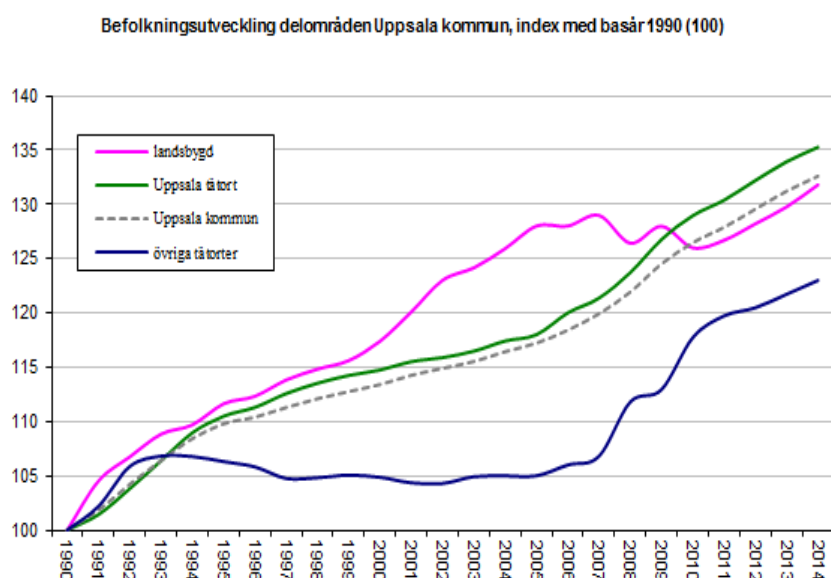
Karta 1. Utvecklingsorterna markerade i översiktsplanen

Kartan nedan visar utvecklingsorterna i rött: Ramstalund, Vänge, Järlåsa, Bälänge, Lövstalöt, Björklinge, Storvreta, Vattholma, Skyttorp, Gävsta, Bärby-Gunsta, Länna, Almunge och Knutby. Jälla (Lindbacken ingår i området Jälla) är också vara en prioriterad ort i översiktsplanen 2016. Övriga tätorter ingår här i redovisningen för landsbygder. Dessa är exempelvis Vreta-Ytternäs, Blackstalund, Danmarksby, Skölsta och Läby (norr om Björklinge).

Befolkning	2004	2014	% ökning
Utvecklingsorter (i översiktsplan)	19 551	21 586	10,4 %
Landsbygder	24 552	27 077	10,4 %
Utvecklingsorter och landsbygder	44 073	48 663	10,4 %
Uppsala kommun	182 076	207 362	13,9 %

Tabell 1. Befolkningsutveckling Uppsala kommun, landsbygd och utvecklingsorter 2004-2014.

Ser man till utvecklingen de senaste 10 åren, och från den mätning som beskrivs i översiktplanen från 2006, (siffror från 2004) är det en ökning i både tätorterna och på landsbygderna. Den procentuella ökningen här ligger något lägre än kommunens ökning i stort. Befolkningsutvecklingen kan dock se olika ut beroende på geografiskt läge. Unika förutsättningar och statistik kommer att redovisas för varje enskild bygd och tätort i *Nulägesbeskrivning del 2*. Procentuellt sett är 23,5 % av Uppsala kommuns befolkning bosatt utanför Uppsala tätort. Av dessa är 44 % av befolkningen i utvecklingsorterna och 56 % på landsbygderna.

Diagram 1. Befolkningsutveckling Uppsala kommun, landsbygd och utvecklingsorter ÖP.

2.1.1 Befolkning uppdelat per ålder och i jämförelse med hela kommunen

Det som utmärker befolkningspyramiderna nedan är framför allt en högre andel barn i relation till kommunens befolkning samt låg andel i befolkningen som är mellan 20 och 35 i utvecklingsorterna samt på landsbygderna.

Befolkning år 2014 landsbygderna
jämfört med år 2014 Uppsala kommun

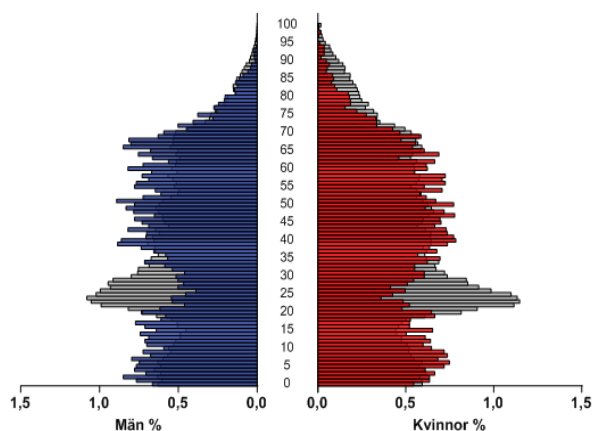

Diagram 2 – Befolkningspyramid som visar antalet män och kvinnor i procent för landsbygderna totalt samt för Uppsala kommun.

Befolkning år 2014 Utvecklingsorter totalt
jämfört med år 2014 Uppsala kommun

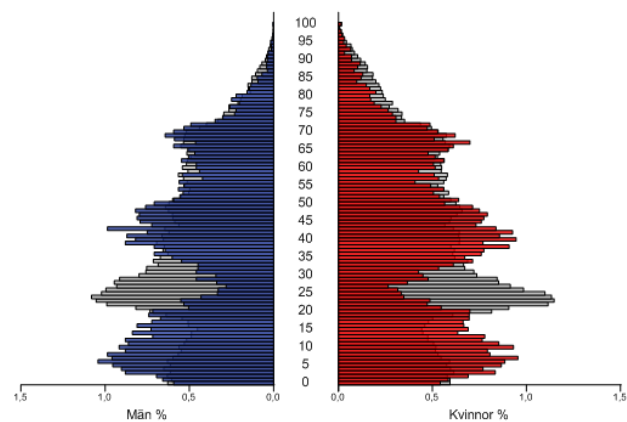

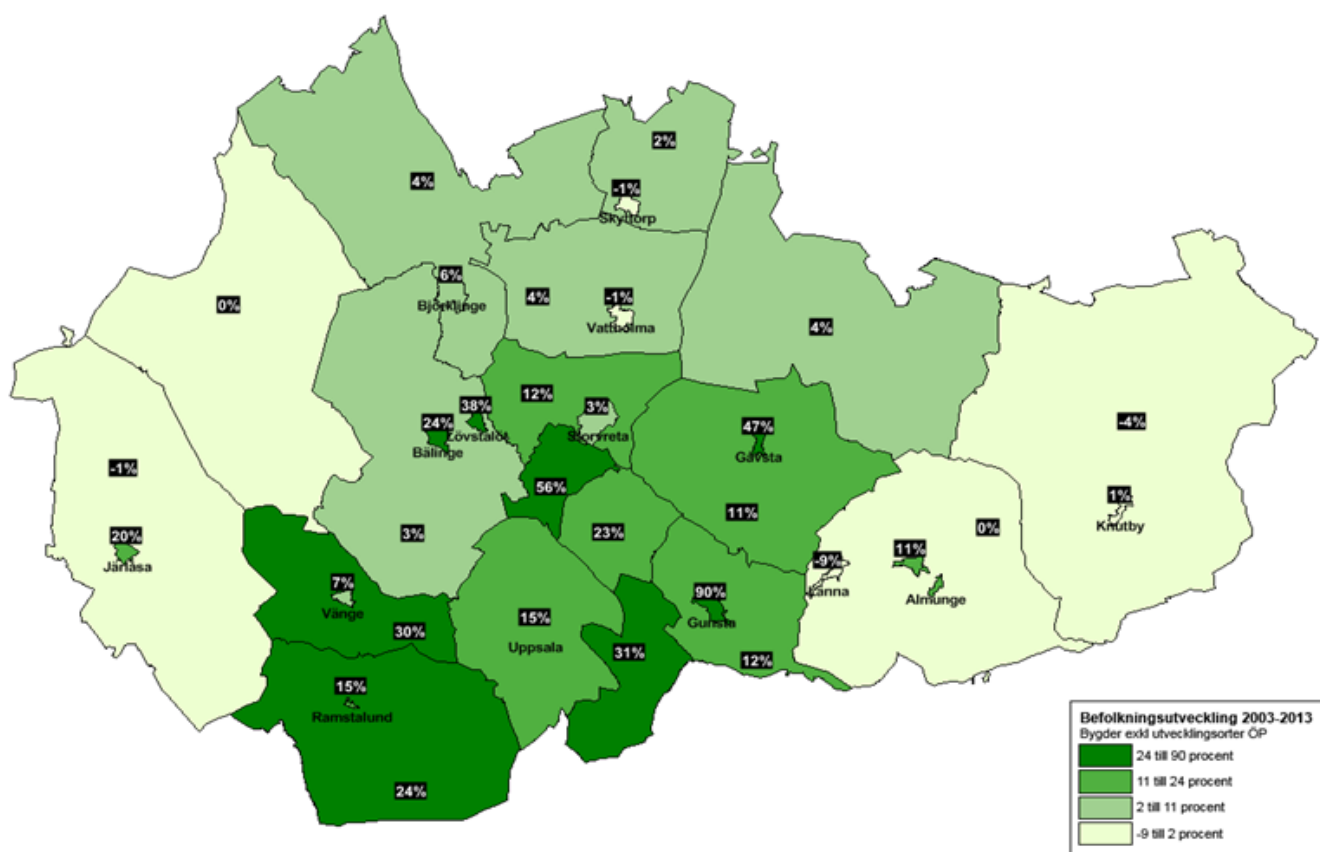
Diagram 3 – Befolkningspyramid som visar antalet män och kvinnor i procent för utvecklingsorterna totalt samt för hela kommunen.

På landsbygderna är det också en högre andel män från åldern 40 och uppåt i jämförelse med kommunen som helhet. En skillnad mellan utvecklingsorterna och landsbygderna är befolkningspyramiden är mer jämn på landsbygden, speciellt i åldrarna 30-70.

2.1.2. Befolkningsutveckling 2003-2013 uppdelat på utvecklingsorter och landsbygder

Kartbilden (karta 2) på nästa sida visar hur befolkningsutvecklingen har sett ut under en tioårsperiod per bygd och utvecklingsort. Det finns här tydliga geografiska skillnader vilka kan förklaras med exempelvis den historiska utvecklingen eller begränsningar i fysiska förutsättningar och tekniska försörjningssystem så som vatten och avlopp.

Den största tillväxten sker framför allt i Södra Hagundabygden, Vängebygden, Gamla Uppsalabygden samt Danmarksbygden. Anledningarna till detta skulle kunna härledas till att landsbygder, framför allt i närheten av stora kärnor tenderar till att växa mer. Utvecklingen per bygd kommer att analyseras mer i Uppsalas landsbygder- Nulägesbeskrivning del 2.

Karta 2. Befolkningsutveckling 2003-2013 per bygd.

2.1.3 Utländsk bakgrund

Befolkning med utländsk bakgrund innebär enligt statistiken att man själv är född utomlands eller att båda föräldrarna är födda utanför Sverige (Statistiska centralbyrån, 2015 b).

Uppsala tätort har högst andel befolkning med utländsk bakgrund medan landsbygderna har lägst andel. Andelen män och kvinnor med utländsk bakgrund är jämnt fördelad mellan de olika delarna av kommunen.

Befolkning med utländsk bakgrund

Totalt

Utvecklingsorter	10 %
Landsbygderna	8 %
Uppsala kommun exklusive Uppsala tätort	9 %
Uppsala kommun	22 %
Uppsala tätort	26 %

Tabell 2- Befolkning med utländsk bakgrund

2.2 Arbetsmarknad

Siffrorna från 2013 visar på en positiv ökning av både den förvärvsarbetande natt- och dagbefolkningen. Nattbefolkning redovisas efter bostadens geografiska belägenhet medan dagbefolkningen redovisas efter arbetets geografiska belägenhet. I tabell 3 visas den förvärvsarbetande nattbefolkningen i ålder 16 år och uppåt. Förvärvsarbetare är hen som har haft en arbetsinkomst som överstiger basbeloppet för inkomståret (Statistiska centralbyrån, 2015 b).

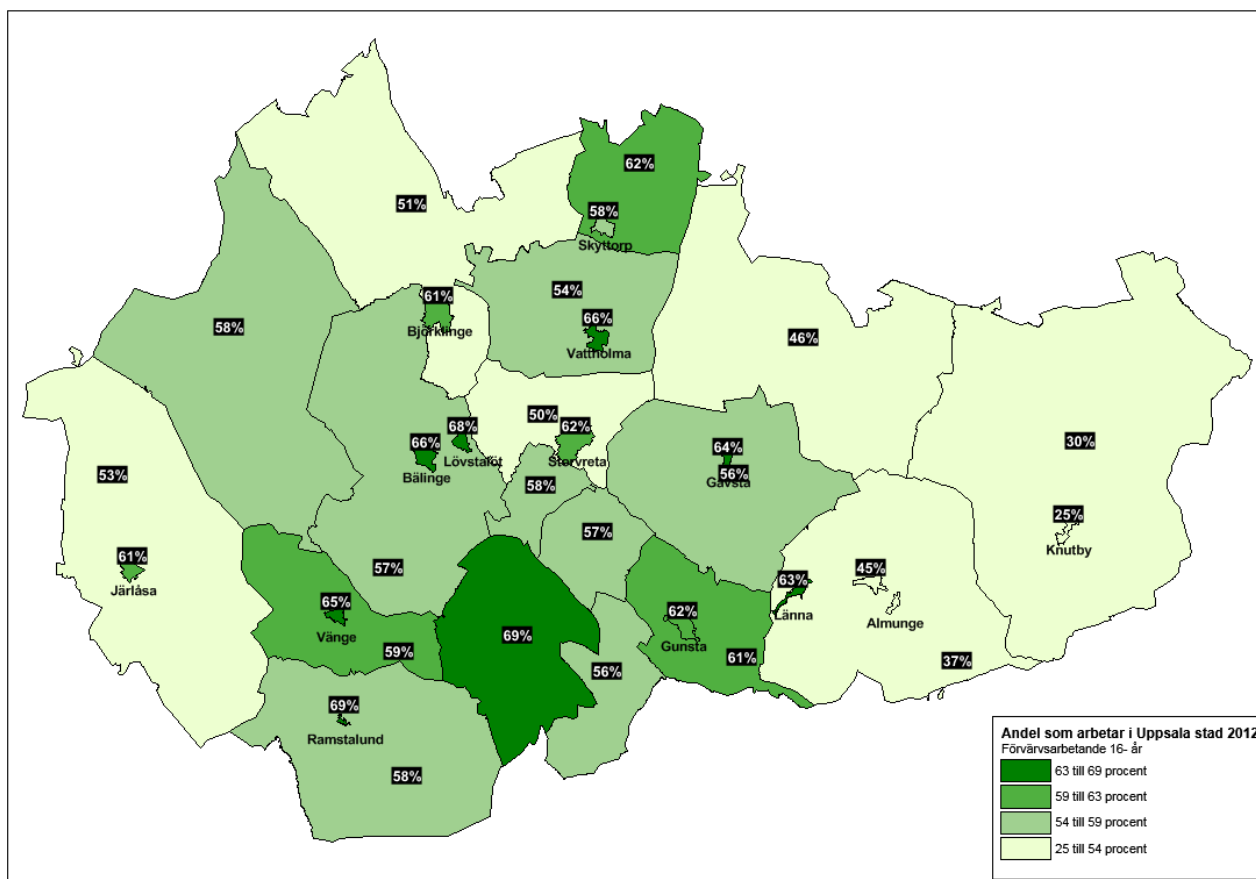
Av kommunens förvärvsarbetande nattbefolkning år 2013 som inte bodde i Uppsala tätort var det 56 % som arbetade i Uppsala tätort och 21 % som arbetade i de övriga tätorterna och på landsbygderna. Sammanlagt av de förvärvsarbetande i Uppsala kommun exklusive Uppsala tätort var det cirka 14 % av de som bodde utan Uppsala tätort som arbetade utanför Uppsala län. 4 % arbetade i andra kommuner inom Uppsala län. Cirka 7 % av de som bodde i Uppsala tätort arbetade utanför Uppsala tätort och i Uppsala kommun.

Förvärvsarbetande nattbefolkning	2003	2013	% förändring
Utvecklingsorter	9 577	10 558	12 %
Landsbygderna	12 236	14 096	15 %
Utvecklingsorter och landsbygderna	21 813	25 051	15 %
Dagbefolkning			
Utvecklingsorter	2 970	3 299	11 %
Landsbygderna	4 423	5 322	20 %
Utvecklingsorter och landsbygderna	7 393	8 621	17 %

Tabell 3- Natt- och dagbefolkning 2003-2013

Karta 3, på nästa sida visar hur stor andel som bodde i tätorterna samt på landsbygderna och arbetade i Uppsala stad år 2012. I ett längre perspektiv har förändringarna varit relativt små. Sedan 2003 har de som förvärvsarbetar i Uppsala stad minskat med 2 %. Andelen som arbetar i sin egen bygd eller i andra bygder har ökat med 1 % i tätorterna respektive 6 % i landsbygderna.

I allmänhet har tätorterna en högre andel av förvärvsarbetarna som arbetar i Uppsala stad. De enda undantagen är Knutby och Skyttorp. Knutbybygden har jämförelsevis en väldigt låg andel som arbetar i Uppsala stad. Almunge- och Almungebygden sticker också ut med en relativt låg andel som arbetar i Uppsala stad, vilket kan bero på närheten till exempelvis Arlanda som är en väldigt stor arbetsplats.

Karta 3. Andel som arbetar i Uppsala 2012

2.2.1 Sysselsättning

Ser man till de den förvärsarbetande dagbefolkningen och vilka branscher som framför allt sticker ut är det framför allt utbildning. Utbildning har den största andelen arbetsplatser, framför allt i tätorterna. I tätorterna är även vårdhem och bostäder med omsorg en stor arbetsgivare. På landsbygderna är det byggverksamheter som har den största andelen arbetsplatser tillsammans med jordbruk, skogsbruk och fiske.

Det finns dock en stor felmarginal i statistiken, bara för att ett företag är skrivet på en adress innebär inte det att företagets anställda bör räknas med till dagbefolkningen. Hantverkare kan till stor vara väldigt flexibla och inte vara direkt knuten till den plats där företaget är skrivet vilket kan göra statistiken missvisande. Detta kan även appliceras på karta 3.

Transport- och magasinering har också en stor andel i både tätorterna och på landsbygderna. I kommunen som helhet är det utbildning och hälso- och vårdhem som är de mest framträdande branscherna. Förutom detta har detaljhandel samt civila myndigheter och försvaret en betydande andel (ca 7 %). I tätorterna och på landsbygderna är procentsatsen 4 % samt 0 %.

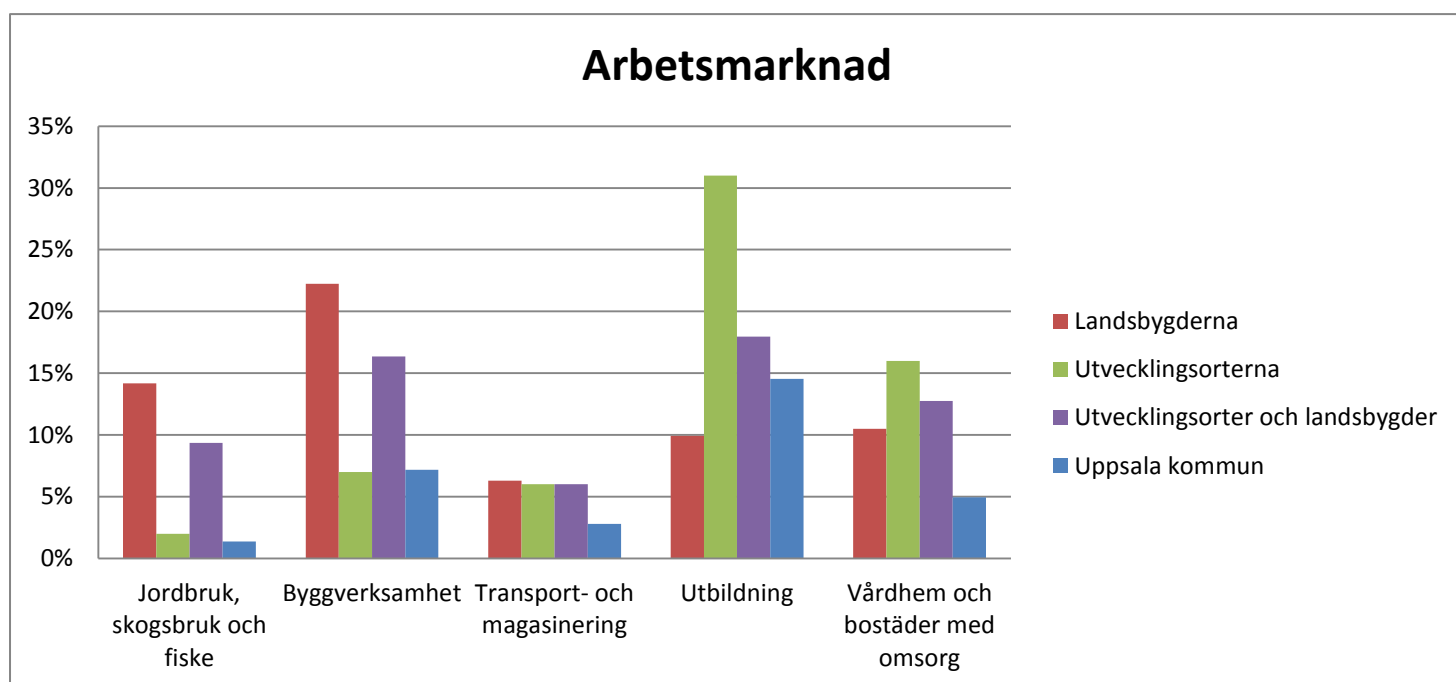
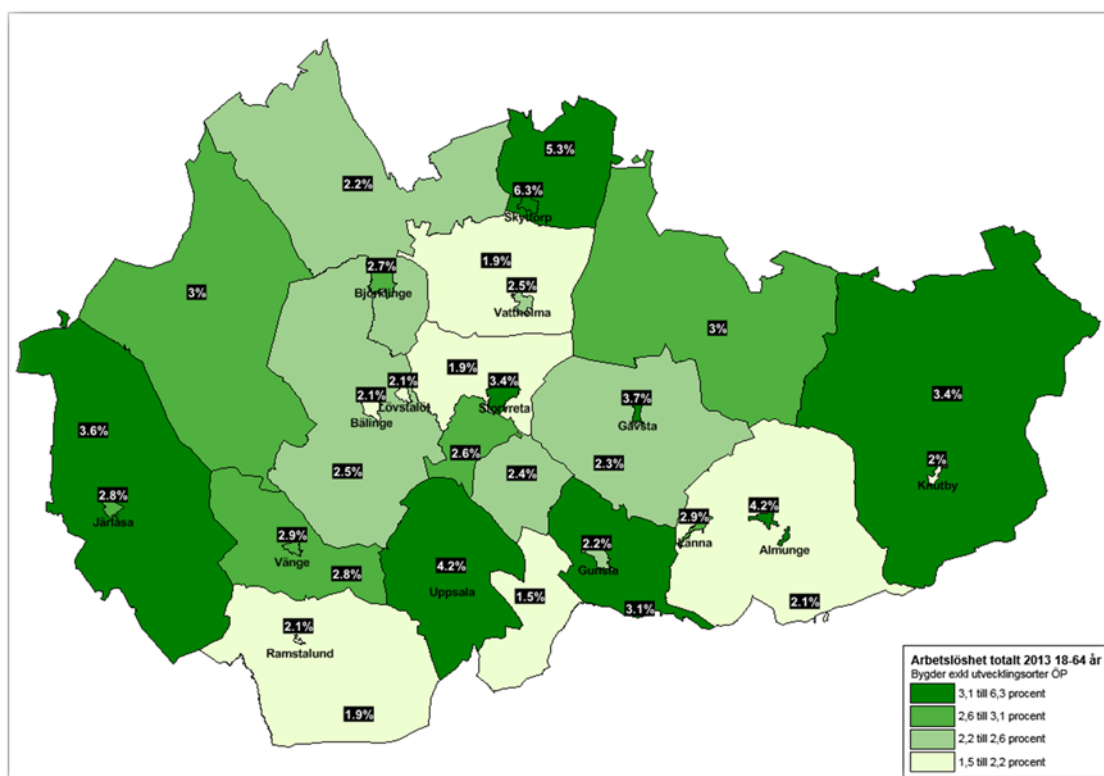

Diagram 4. Sysselsättningstillfällen

2.2.2 Arbetslöshet

Arbetslösheten utanför Uppsala tätort och per bygd är något lägre än i Uppsala tätort. Järlåsa och Knutby tätort är de tätorter som har lägre arbetslöshet än omlandet, de andra tätorterna har större arbetslöshet än bygderna, vilket karta 4 visar.

Karta 4- Arbetslöshet 2013 i ålder 18-64 år

2.2.3 Annan typ av försörjning

Det som tabell 4 visar är andelen personer som får sin försörjning ordnad vid sidan av förvärvsarbete för år 2013. Det kan handla om öppen arbetslöshet, arbetsmarknadspolitiska åtgärder, långtidssjukskrivningar, pension, föräldrapenning, värnplikt, studier under höstterminen och socialbidrag. Personer som endast får sin försörjning från inkomst av kapital räknas även till denna kategori. Tabell 5 visar andelen kvinnor och män i olika kategorier. Procentuellt är det fler kvinnor som är förtidspensionärer samt studerande. Kategorin med studerande har en större andel i Uppsala tätort, att andelen studenter är högre i Uppsala tätort är väntat med tanke på universiteten. Hur det är fördelat per ålder och kategori kommer att preciseras tydligare under varje kommundelmområde i del 2.

Annan sysselsättning i ålder 20-64	Arbetslösa	Förtids-pensionärer	Studerande	Övriga	Totalt
Utvecklingsorter	5 %	23 %	25 %	47 %	100 %
Landsbygder	7 %	27 %	20 %	45 %	100 %
Totalt	6 %	23 %	23 %	48 %	100 %
Uppsala tätort	4 %	13 %	49 %	33 %	100 %
Uppsala kommun	5 %	14 %	46 %	35 %	100 %

Tabell 4- Andel befolkning med annan sysselsättning i åldern 20-64

Annan sysselsättning i ålder 20-64	Arbetslösa %		Förtids pensionärer %		Studerande %		Övriga %	
	M	K	M	K	M	K	M	K
Utvecklingsorter	43	57	41	59	40	60	48	52
Landsbygder	44	56	42	90	35	65	51	49
Utvecklingsorter och landsbygder	44	56	41	58	38	62	49	50
Uppsala tätort	53	47	45	55	45	55	53	47
Uppsala kommun	51	49	44	56	44	56	52	48

Tabell 5- Annan sysselsättning jämförelse mellan kvinnor och män

2.2.4 Utbildningsnivå

I hela kommunen har utbildningsnivån ökat under de senaste 10 åren. Tabellen nedan visar utbildningsnivå i procent i relation till nattbefolkningen. Resultatet tyder på att nattbefolkning med eftergymnasial utbildning har ökat i hela kommunen.

Utbildningsnivå i % av nattbefolkning	Förgymnasial- och gymnasial utbildning			Eftergymnasial utbildning		
	2003	2008	2013	2003	2008	2013
Utvecklingsorter	17 %	14 %	11 %	17 %	21 %	24 %
Landsbygderna	20 %	16 %	13 %	16 %	19 %	22 %
Uppsala stad	12 %	11 %	10 %	35 %	37 %	39 %
Uppsala kommun	13 %	12 %	10 %	31 %	33 %	35 %

Tabell 6- Utbildningsnivå

2.3 Bostadsförsörjning

Både i utvecklingsorterna och på landsbygderna är det framför allt småhus med äganderätter som dominerar bostadsutbudet. Småhus med äganderätt står för ungefär 88 % av bostäderna på landsbygden och i tätorterna (exklusive specialboenden).

Utvecklingsorter	Hyresrätter	Bostadsrätter	Äganderätt	uppgift saknas
Småhus	116	224	6 076	1
Flerbostadshus	743	448	0	0
Övriga hus	58	0	0	0
Landsbygder				
Småhus	253	0	8 303	14
Flerbostadshus	119	0	0	0
Övriga hus	62	0	0	0
Utvecklingsorter och landsbygder				
Småhus	372	224	14671	15
Flerbostadshus	865	448	0	0
Övriga hus	123	0	0	0
	1 360	672	14 671	15
Total summa bostäder 16 718				

Tabell 7. Bostadsförsörjning

2.3.1. Specialboenden

Totalt av det befintliga bostadsbeståndet i kommunen exklusive Uppsala stad utgör specialboenden cirka 3 % av det totala beståndet. Tabell 8 visar antalet specialboenden.

Specialboenden	Äldre, Funktionshinder	Studentbostäder	Övriga	Summa
Utvecklingsorter	379	1	37	417
Landsbygder	76	48	19	128
Utvecklingsorter och landsbygder	455	49	56	560

Tabell 8. Specialboenden

2.3.2 Bostadsbyggande i tätorterna och på landsbygderna

Den dialog som kommunen har haft med föreningarna och invånarna i tätorterna och på landsbygderna visar tydligt en önskan om ett ökat bostadsbyggande. Man menar på att det är svårt att göra sin bostadskarriär utanför Uppsala stad. Framför allt önskar man fler bostäder för yngre och för äldre. Statistiken för bostadsbyggande är inte fullständig men trenden är framför allt att fler äganderätter byggs i både tätorterna och på landsbygderna. Diagram 5 visar den procentuella fördelningen av nyproduktionen i Uppsala kommun uppdelat på Uppsala stad, landsbygderna samt utvecklingsorterna. Medelvärdet för landsbygderna och utvecklingsorterna ligger på 9 % respektive 8 % av bostadsbyggandet. Mellan 2009 och 2013 byggdes det cirka 6 % hyresrätter och 94 % äganderätter om man ser till både tätorterna och landsbygderna.²

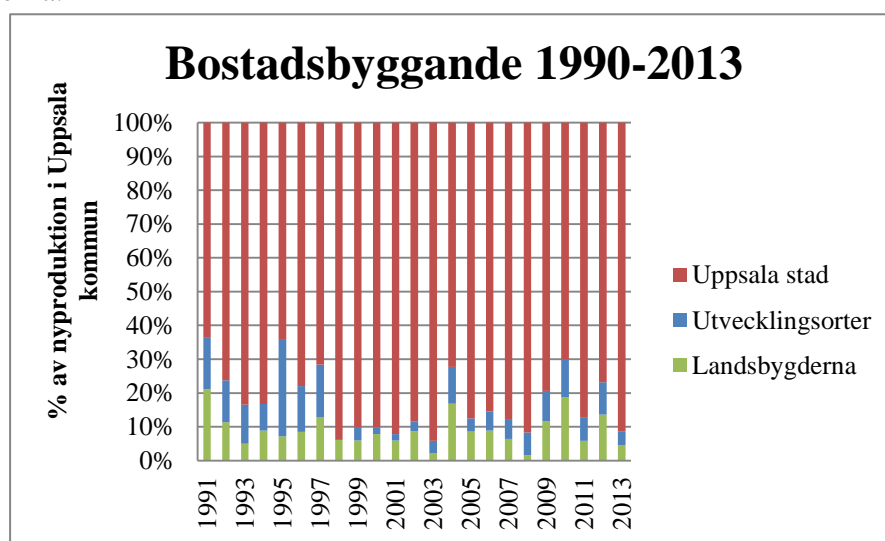

Diagram 5-Andel bostadsbyggande 1990-2013

2.3.3 Pågående plan- och programarbete

Plan- och programarbete pågår i

- Gunsta
- Marielund
- Storvreta
- Bälinge
- Lövstalöt
- Länna.
- Gåvsta
- Björklinge
- Fullerö
- Marsta
- Fasma

² Statistiken är hämtat från FOB-90, SCB bostadspak, projektlister från stadsbyggsförvaltning samt 2000 SCB nybyggnads- ombyggnad och rivning samt nybyggnation från SCB: s råtabeller.

Box 2. Vad har kommunen för ansvar i den fysiska planeringen?

Kommunen ansvar i planeringen av bebyggelse. Inom ramen för planeringen ingår det att se till den långsiktiga användningen av marken i kommunen, exploatering, skydda och/eller bevarande. Kommunen har också ansvar för hälso- och miljöskydd, renhållning och att människor kan slänga sina sopor. Förutom detta ligger även i det kommunala ansvaret att se till att det finns vatten- och avloppsförsörjning inom verksamhetsområden enligt lagen om allmänna vattentjänster.

2.4. Samhällsservice

För att utveckla landsbygden är det viktigt med lokal service, det kan exempelvis vara allt från förskolor, äldreboenden, bibliotek, vårdcentraler, m.m. Samhällsservicen är finansierad av olika aktörer, såsom exempelvis kommunen, landstinget och trafikverket. Myndigheterna har också möjlighet till att upphandla tjänster från andra aktörer.

Under stycket om *sysstelsättning* preciserades vilken typ av arbetsmarknadssektorer som är dominerande på landsbygderna och i tätorterna. Där framgår vilken typ av skattefinansierad service som finns i tätorterna och på landsbygderna. Det handlar framför allt om utbildning och vårdhem med omsorg.

Box 3. Vad har kommunen för ansvar för samhällsservicen?

Kommunen har ansvar för att det finns barnomsorg, förskola, grundskola, gymnasieskola särskola och bibliotek. Kommunal vuxenutbildning, svenska för invandrare och socialtjänst, äldreomsorg och omsorg för personer med funktionshinder är också kommunens ansvar.

2.4.1 Förskolor och familjedaghem

Förskola
Tätort
Landsbygder

Kommunalt ägda	Storvreta (7), Bälinge (2), Gåvsta, Järlåsa, Knutby, Länna, Lövstalöt, Vattholma, Björklinge, Ramsta, Skyttorp, Vänge (2), Almunge, Gunsta-Funbo (1)	Danmarks by
Enskild regi	Björklinge (3) Bälinge, Vattholma (2), Knutby, Almunge, Storvreta, Gunsta-Funbo (2)	Stavby (Skeberga), Skuttunge, Viksta, Ytternäs (Bärsta), Ytternäs-Vreta, Dalby hage, Börje
Familjedaghem		
Kommunalt ägda	Ramsta	Åkerlänna, Jumkil, Rasbo,
Enskild regi	Björklinge, Storvreta	Blackstalund, Danmarksby

Tabell 9. Förskolor och familjedaghem i utvecklingsorter och på landsbygderna (Uppsala kommun , 2015)

2.4.2. Skolor

Skolor	F-3	F-5- F-6	F-9	6-9	Gymnasium	Resursskola
Utvecklingsorter	Länna, Funbo, Bälinge	Järlåsa, Vänge, Skyttorp, Storvreta (3 st), Bälinge, Björklinge, Knutby, Ramstalund, Vattholma	Almunge, Gåvsta	Storvreta och Björklinge	Jällaskolan	
Landsbygder		Åkerlänna, Skuttunge, Jumkil, Börje, Danmark	Stavby, Tuna			Skogstibbles skola

Tabell 10. Skolor i utvecklingsorter och på landsbygderna

Skolskjuts erbjuds till de elever som går i förskoleklass eller årskurs 1-3 som har minst två kilometer till skolan eller om du går i årskurs 4-9 och har minst fyra kilometer till skolan. Det kan också bero av trafiksäkerheten längs skolvägen eller andra omständigheter. På gymnasiet är det 6 kilometer som gäller.³

Kommunen arbetar kontinuerligt för att tillgodose behovet av lokaler för förskola, grundskola och gymnasium. Under hösten 2015 kommer en ny plan- Strategisk försörjning av pedagogiska lokaler- att tas fram för Uppsala kommun och redovisas för olika områden

³ Vilka regler och vad som gäller hittar man på <https://www.uppsala.se/skola-och-forskola/grundskola/resa-till-och-fran-skolan--grundskola/>

2.4.3 Fritidsgårdar

Fritidsgårdar i utvecklingsorterna

Almunge, Björklinge, Bälinge, Järlåsa, Rasbo, Skyttorp, Storvreta, Vattholma och Vänge

Tabell 11. Fritidsgårdar i utvecklingsorter och på landsbygderna

Sammanlagt finns det 18 fritidsgårdar i Uppsala kommun, samtliga i tätorter (Uppsala kommun, 2015 b).

2.4.4 Bibliotek

Bibliotek	Placering
Kommunalt drivna och ägda bibliotek	Almunge, Bälinge, Storvreta, Vattholma och Vänge
Föreningsdrivna bibliotek	Järlåsa (Bibliotekets vänner i Järlåsa)

Tabell 12. Bibliotek i utvecklingsorter och på landsbygderna

Biblioteken är öppna för allmänheten vid något eller några tillfällen i veckan. Övriga tätorter och landsbygder besöks av bokbussen. Bokbussen har cirka 100 destinationer på bestämda tider och datum (Uppsala kommun, 2015 c).

2.4.5. Boende för äldre

Äldreomsorg	
Vård- och omsorgsboende	Almunge, Björklinge, Bälinge, Dalby, Gåvsta, Knutby, Storvreta, Vattholma och Vänge
Träffpunkt 65 +	Björklinge, Bälinge, Järlåsa och Storvreta

Tabell 13. Äldreomsorg utvecklingsorter och på landsbygderna

Sammanlagt erbjuder vård- och omsorgsboende 287 lägenheter. Totalt i kommunen finns det 1 474 platser på vård- och omsorgsboenden. Platserna i tätorterna utgör 17 % av de totala lägenheterna för vård- och omsorgsboenden och på landsbygderna 3 %.

Hemtjänst erbjuds i alla tätorter och landsbygder, för detta krävs ett biståndsbeslut.

Seniorboende finns som både hyresrätter och bostadsrätter och söks på samma sätt som en vanlig bostad. Kommunen äger tre stycken sådana vilka är belägna i Uppsala stad. Trygghetsboende och seniorsboende drivs också i privat regi och hittas via enskilda privata hyresvärdar. För att flytta in behöver man inget biståndsbeslut. Detta gäller även trygghetsboenden (Uppsala kommun, 2015 d).

Den strategiska avdelningen på äldreförvaltningen kommer under 2015 att ta fram en - Bostadsförsörjningsplan för äldre i Uppsala kommun, för utbyggnad och avveckling perioden 2015-2018, för långsiktig planering för perioden fram till 2035.

2.4.6 Brandstationer

Det finns brandstationer i Almunge, Björklinge, Järlåsa, Knutby, Skyttorp och Vattholma. Brandstationerna är strategiskt utplacerade för att kunna nå alla tätorter inom 20 minuter och hela kommunens yta inom 30 minuter. I Uppsala är det bara Almunge och Storstveta som har en högre bemanning (1+4). Alla stationer arbetar också med räddningsmän i beredskap (RiB).

2.4.7 Vårdcentraler och tandvård

Vårdcentraler drivs antingen av landstinget eller privata företag på uppdrag av landstinget. I tätorterna och på landsbygderna finns det 5 vårdcentraler, dessa ligger i Bälinge, Knutby, Länna, Rasbo och Storstveta. De vårdcentraler som finns i Knutby och Länna kommer i framtiden att samlokaliseras i Almunge. Detta fick klartecken från mark- och miljödomstolen 2015. I dessa fem orter finns det även barnvårdscentral samt sjukgymnast att tillgå. Barnmorska eller ungdomsmottagning finns inte att tillgå i någon av utvecklingsorterna eller på landsbygderna (Landstinget Uppsala län, 2015).

De utvecklingsorter som har tandläkarklinik är Almunge och Storstveta (Landstinget Uppsala län, 2015 a). I Björklinge finns en privat tandläkarklinik (Björklinge tandklinik , 2015).

2.4.8. Specialboenden

LSS-boenden erbjuds i utvecklingsorterna Gävsta, Vänge, Björklinge, Bälinge (Humana (Humana, 2015) Storstveta, Järlåsa, Jälla, Lövsalöt (Frösunda , 2015) samt Gunsta (Samsa, 2015)

2.4.9. Kollektivtrafiken

Sedan 2012 har landstinget ensamt ansvar för kollektivtrafiken och kollektivtrafiknämnden har ansvar för länets utveckling av kollektivtrafiken. Under 2015 har och kommer landstinget att bjuda in till dialog inför arbetet med trafikförsörjningsprogrammet. Programmet beskriver principer och inriktning för kollektivtrafiken i länet de kommande 15 åren.

2.5 Kommersiell service

Service är viktig för orternas och landsbygdernas utveckling, både för befolkningsutveckling, dag- och nattbefolkning men också för att skapa mötesplatser, bygdegemenskap och en levande landsbygd. Dagligvaruhandel och mackar är två viktiga funktioner som under de senaste 10 åren har lagt ner runt om i tätorterna och landsbygderna i och utanför Uppsala kommun.

2.5.1. Lanthandlare

I det nationella landsbygdsprogrammet kommer det vara möjligt att söka stöd för kommersiell service. I det nationella landsbygdsprogrammet definieras landsbygd utifrån befolkningsmängd och täthet. Orter med mer än 3 000 invånare definieras inte som landsbygd enligt det nationella landsbygdsprogrammet. För att kunna söka stöd i landsbygdsprogrammet måste landsbygdshandeln vara den sista kvarvarade butiken på orten eftersom stödet inte får sned-

vrida konkurrensen, mer information om vad som gäller för detta hittar du via fotnoten ⁴. Tre av kommunens utvecklingsorter har en befolkning mängd större än 3 000 invånare, dessa är Storvreta, Björklinge och Bälinge. I dessa tre orter finns minst en matvarubutik.

De andra utvecklingsorterna som har en butik är Knutby, Almunge, Järlåsa och Vattholma. I Vänge och Gunsta finns det mindre butiker/kiosker. Under de senaste 20 åren har många butiker stängt igen, exempelvis Vänge, Skyttorp och Ramstalund men även butiker i Björklinge och Bälinge. På landsbygderna finns det tre handlare, en i Oxsätra, en i Tuna och en i Vallby. I Oxsätra drivs butiken av Åkerlänna Oxsätra bygdebolag.

2.5.1.1 Butiken som ombud

På många platser fungerar även butiken som ett ombud för posttjänster (Posten, DHL, Schenker), spel, systembolag och/eller apotek. Det är olika aktörer som har olika bestämmelser för vem och var denna service ska finnas.

Postombud, Posten och telestyrelsen Ab	Schenker	DHL	Systembolaget	Apotek
Almunge, Knutby, Vänge, Storvreta Björklinge	Järlåsa, Bälinge, Storvreta och Almunge	Almunge, Länna, Gunsta, Knutby, Rasbo, Vattholma Bälinge, Björklinge Järlåsa	Almunge, Järlåsa Knutby Vattholma Vallby (Rasbo)	Almunge, Bälinge, Järlåsa Länna, Björklinge, Knutby, Vattholma Vallby (Rasbo)

2.5.2 Drivmedelsstationer

Drivmedelsstationer tätorterna och på landsbygderna finns i Almunge, Björklinge, Järlåsa, Knutby, Länna, Ramstalund, Skyttorp och Storvreta. Bemannade finns i Almunge, Björklinge, Storvreta, Järlåsa och Länna.

De bemannade drivmedelsstationerna har också ofta fler funktioner är bara drivmedelsstationer eftersom de som exempelvis macken i Länna också erbjuder apotekstjänster.

Även för drivmedelsstationer kan medel sökas i det svenska landsbygdsprogrammet, vissa kriterier måste uppfyllas som står mer beskrivet på jordbruksverkets hemsida⁵.

2.5.3 Annan kommersiell service

Kommer att preciseras i *Uppsalas landsbygder- nulägesbeskrivning, del 2*.

⁴ Mer info via <http://www.lansstyrelsen.se/upsala/Sv/lantbruk-och-landsbygd/landsbygdsutveckling/regional-service/Pages/default.aspx> eller via <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/stod/foretagsochprojektstod/investeringar/kommersiellservice.4.6ae223614dda2c3dbc45022.html>

⁵<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/stod/foretagsochprojektstod/investeringar/kommersiellservice.4.6ae223614dda2c3dbc45022.html>

2.6 De areella näringarna

Den areella näringen är viktigt på global, nationell, regional och lokal nivå. Den areella näringen är viktig i ett perspektiv med ett förändrat klimat, produktion av råvaror som i sin tur kan förädlas till biobränslen, bebyggelseuppvärmning likväl som transporter. Den areella näringen, jordbruks- och skogsmark påverkas av en ökad urbanisering, ett ökat bostadsbyggande samt även en ökad vilja att bosätta sig på landsbygderna och i tätorterna. Förutom detta påverkas den areella näringen framför allt av marknadsutvecklingen och jordbrukspolitik.

2010 såg markanvändningen i Uppsala ut som diagram 6 visar. Jämförelsevis har vi en mindre andel produktiv skogsmark samt en större andel bebyggd mark än på nationell nivå.

Enligt de rapporter som jordbruksverket har tagit fram har 98 hektar mark exploaterats i Uppsala kommun mellan 2006 och 2010, det motsvarar 0,17 % av det nationella jordbruksmarksbeståndet. Nästa mätning görs under 2015 (Jordbruksverket).

Markanvändning i procent, Uppsala kommun år 2010

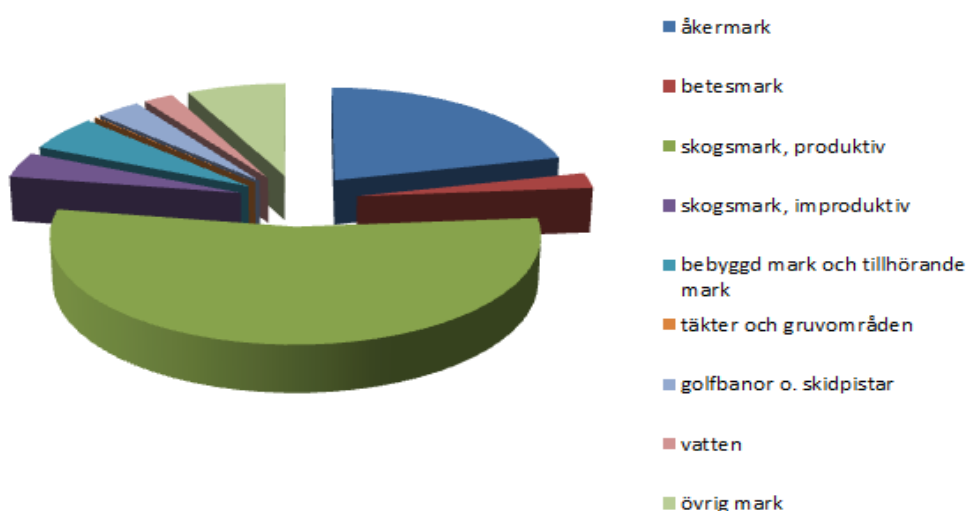

Diagram 6- Markanvändningen i Sverige, hektar efter region, markanvändningsklass

Källa: Statistiska centralbyrån, senast uppdaterad 20131122 16:16

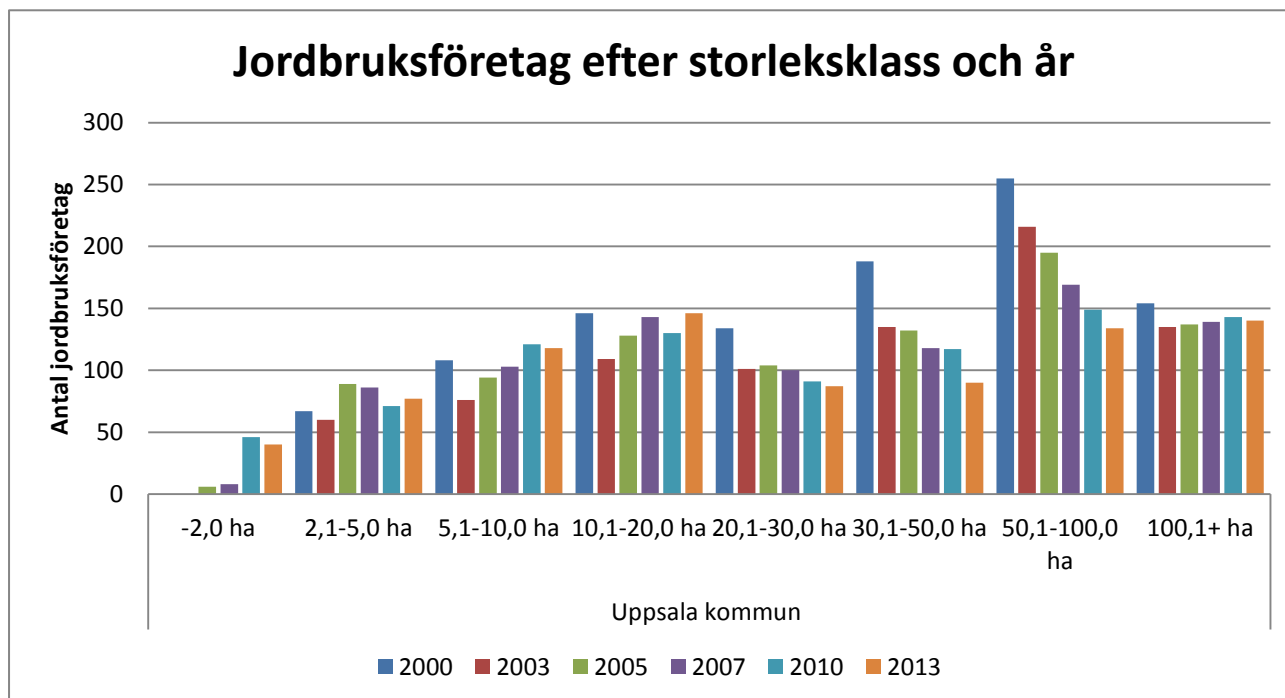
2.6.1.

Jordbruksföretagen

Av kommunens arbetstillfällen finns 1.4 % inom de areella näringarna, detta är lågt i jämförelse med länet och på nationell nivå. Ser man till arbetstillfällena på landsbygden och i tätorterna förutom Uppsala stad så är det 9,3 % som arbetar inom de areella näringarna. I tätorterna är det 2 % och på landsbygderna är det 14 % som arbetar inom de areella näringarna.

Trenderna i dag visar på att det är vanligt att lantbrukare bedriver sin verksamhet i kombination med andra typer av näringsverksamheter, exempelvis gårdsbutiker, hästverksamhet, lokalt producerad mat, hantverk, och energiproduktion.

Diagram 7- Antal jordbruksföretag i Uppsala kommun

Källa: Jordbruksverket, via jordbruksverkets statistikdatabas Intern referenskod JO0106E5, hämtad 2015-07-29

Jordbruksföretagen visar också på att det är antalet jordbrukare som har gårdar med 10- 100 hektar minskar medan gårdarna som är 100 hektar. Detta tyder på att antal gårdar minskar men att arealen ökar per gård, vilket också iakttagits av forskningen på Sveriges Lantbruksuniversitet. Storleksrationaliseringen får i sin tur konsekvenser för hur landskapet ser ut.

Många lantbrukare kombinerar även sin verksamhet med andra arbeten, speciellt inom bygg- och hantverkssektorn. Detta kan vara ett resultat av att jordbruket blir allt mindre arbetsintensivt och allt mer kapitalintensivt.

2.6.2 Åkermark

Åkerarealen minskar stadigt på nationell nivå, även på lokal nivå. I Uppsala kommun har åkermarken minskat med -2,9 % sedan 2003, detta motsvarar 1457 hektar. Anledningarna till minskningen kan vara många, exempelvis tätortsexpansion, vägbyggen eller åker som blivit skog. Skillnaden är att när åkermarken blir bebyggd går det inte att återskapa den. Förutom att nedläggning av åkermark påverkar natur- och kulturvärden påverkar även exploatering även produktionsförmågan på den kvarvarande marken (Edman, Larsson, & Lindeberg, 2013) Åkermarken i Uppsala (Svealands slättbygd) är tillsammans med slättbygderna i Östergötland och Skåne de bästa åkermarkerna i Sverige. (Jordbruksverket, 2015) Diagram 5 ovan visar hur förändringen har sett ut på nationell samt lokal nivå. Jämför man nationell nivå har Uppsala kommuns åkermark minskat mer än på nationell nivå, -21 procent i Uppsala i jämförelse med minus 11 i riket.

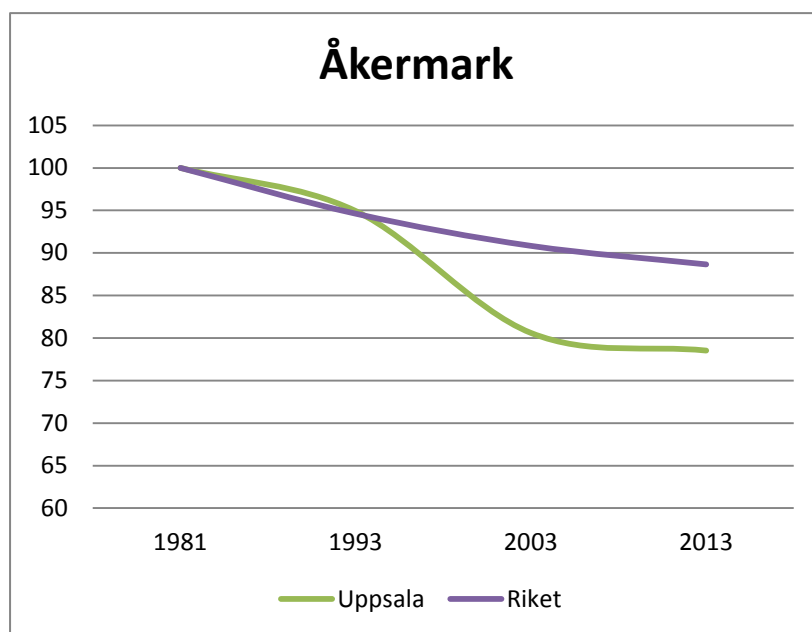

Diagram 8- Åkerareal i Uppsala åren 1981-2013 i index.

Källa: Jordbruksverket via jordbruksverkets statistikdatabas, referenskod JO0104B4, hämtad 2015-07-29

Den minskade åkerarealen har under de senaste åren uppmärksamats av framför allt jordbruksverket, KSLA, LRF, landsbygdsnätverket och tillsammans med andra organisationer har man arbetat för att uppmärksamma detta. Under 2015 har Uppsala kommun varit med och diskuterat värdet av jordbruksmarken tillsammans med LRF, Länsstyrelsen, jordbruksverket, Hushållningssällskapet, SLU och Upplandsstiftelsen. Jordbruksverket arrangerade tre träffar tillsammans med olika kommuner och aktörer som resulterade i ett stödverktyg för hur kommuner kan arbeta med jordbruksmark. (Jordbruksverket, 2015 a)

Kommunen äger själv cirka 1 500 hektar åker och 4 000 hektar skog.

2.6.3 Betesmark

Både åkermarkerna och betesmarkerna är viktiga för matförsörjning men också för landsbygderna i form av öppna landskap, djur och natur. Betesmarkerna har också minskat kraftigt under de senaste 10 åren. Diagram 6 visar förändringen i betesmarkerna, på 10 år har cirka 30 % av betesmarkerna försvunnit. Grafen visar dock förändringen i hektar naturbetesmark, på nationell nivå har man uppmärksammat att en stor del av natur-betesmarkerna har försvunnit, i jordbruksverkets databas TUVÅ har 18 procent av de värdefulla ängs- och betesmarkerna försvunnit på 10 år (Jordbruksverket, 2014). Anledningen till att betesmarkerna försvunnit har med ett flertal faktorer att göra, lönsamhet, jordbrukspolitiken, EU-regler m.m. Tillsammans med landsbygdsnätverket, LRF Mälardalen, länsstyrelsen Uppsala län, Upplandsstiftelsen, WWF, Hushållningssällskapet anordnade Uppsala kommun något som kallats "bush-resan". Mer information om initiativet och sammanfattningen från Uppsalas resa återfinns via landsbygdsnätverkets hemsida (Landsbygdsnätverket, 2015)

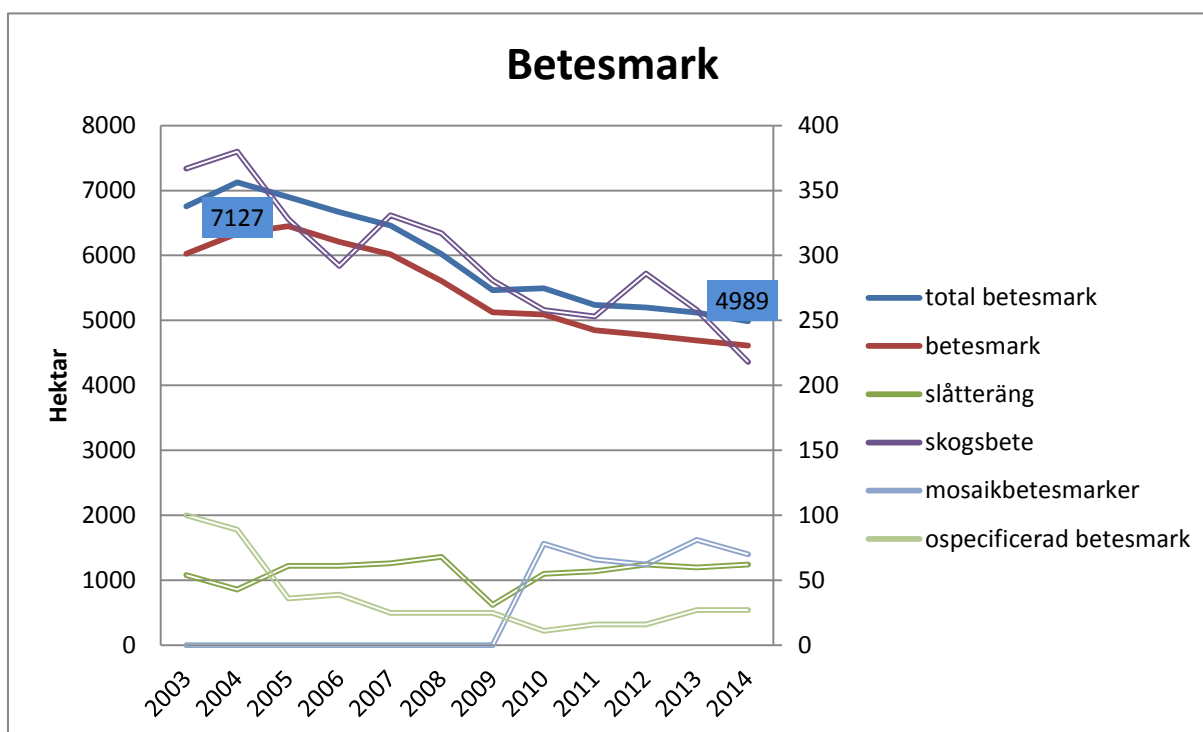

Diagram 9- Betesarealens användning efter kommun och gröda. År 2003-2014

Källa: Jordbruksverket via jordbruksverkets statistikdatabas, referenskod JO0104B7, hämtad den 2015-07-29

2.6.4 Betesdjur

Betesdjuren har inte bara en stor betydelse för den biologiska mångfalden utan har också en stor betydelse för hur landskapet ser ut. Betesdjuren omvandlar även gräsmarkerna till livsmedel vilket är en viktig del i resurshushållningen. I Uppsala har under de senaste årtionden antalet betesdjur ökat. Antalet får har kraftigt ökat medan nötkreaturen har stått tillbaka. Diagram 10 och 11 visar fördelningen mellan företag med betesdjur och antal betesdjur i Uppsala kommun uppdelat på får och nötkreatur. Hästar är inte redovisat här på

grund av att den statistik som jordbruksverket samlar in enbart visar större enheter och arbetshästar.

De betesdjur som ökar mest i antal i Uppsala kommun är kor för mjölkproduktion, baggar och lamm. I antal betesdjur ökar antalet lamm medan antalet kvigor, tjurar och stutar minskar. Företag med betesdjur minskar överlag förutom företag med fårproduktion.

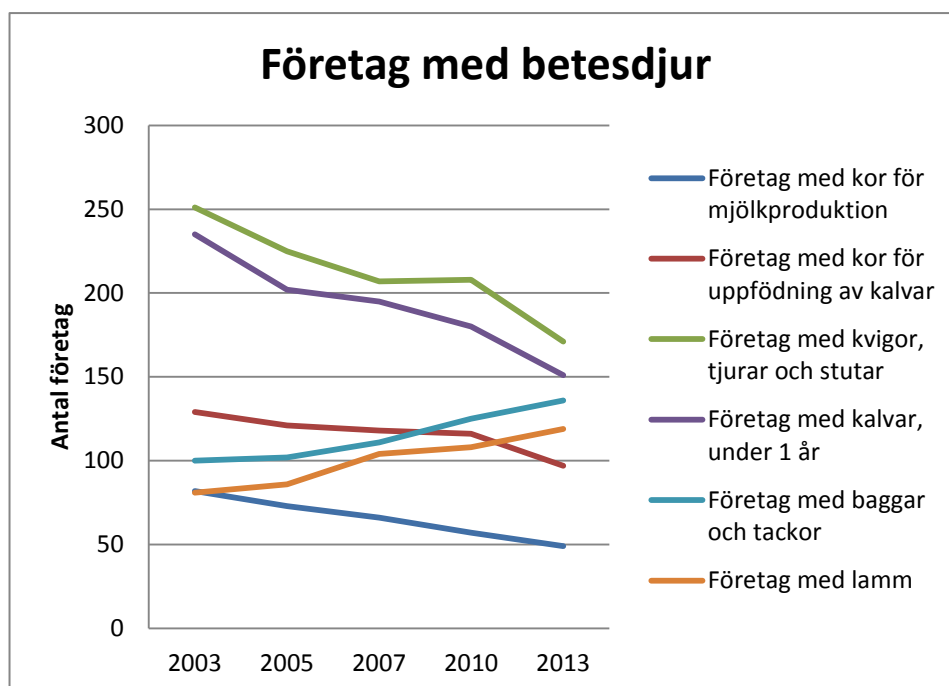

Diagram 10- Förändringen i antal företag med betesdjur mellan 2003-2013

Källa: Jordbruksverket via jordbruksverkets statistikdatabas, referenskod JO0103G2, hämtad den 2015-08-13

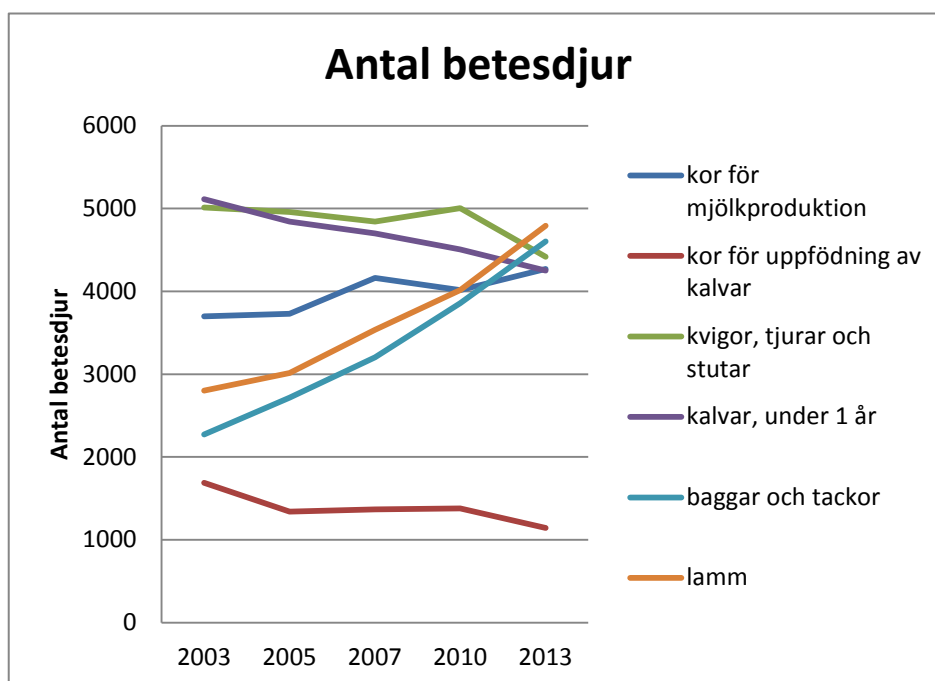

Diagram 11- Förändringen i antal betesdjur mellan 2003-2013

Källa: Jordbruksverket via jordbruksverkets statistikdatabas, referenskod JO0103G6, hämtad den 2015-08-13

Källförteckning

- Björklinge tandklinik . (2015). Hämtad en 2015-07-29: <http://www.bjorklingetandklinik.se/>.
- Edman, T., Larsson, K., & Lindeberg, G. M. (2013). *Exploatering av jordbruksmark*. Jordbruksverket 2013:3.
- Frösunda . (2015). *Våra verksamheter och kontor*. Hämtad den 2015-07-29: <http://www.frosunda.se/sv/Kontakta-oss/Genvag-till-verksamhet-eller-kontor/?cat=54&page=1>.
- Humana. (2015). *LSS-boende i Uppsala*. Hämtad den 2015-07-29: <http://www.humana.se/lss-boende/vara-lss-boenden/Uppsalaold/> .
- Jordbruksverket . (2014). *procent av de värdefulla ängs- och betesmarkerna har försvunnit på 10 år*. Hämtad den 2015-07-29: <http://www.jordbruksverket.se/pressochmedia/nyheter/nyheter2014/18procentavdevardefullaangsochbetesmarkernaharforsvunnitpa10ar.5.465e4964142dbfe4470e4b9.html>.
- Jordbruksverket . (2015). *Åkermarken minskar stadigt* . Hämtad den 2015-07-29: <https://jordbruketisiffror.wordpress.com/2015/06/11/arealen-akermark-minskar-stadigt/>.
- Jordbruksverket . (u.d.). *Exploateringsarealen (i hektar)*. Hämtad den 2015-07-29: <http://www.jordbruksverket.se/download/18.3cf4f99e13bb29d601180002678/1370040978770/Tabell+med+data+%C3%B6ver+exploatering+per+1%C3%A4n+och+kommun.pdf>.
- Jordbruksverket. (2015 a). *Se jordbruksmarkens värden*. Hämtad den 2015-07-29: <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/miljoklimat/ettriktodlingslandskap/sejordbruksmarkensvarden.4.466f6a9c14e2f0659bbc544.html>.
- Jordbruksverket. (2015 b). *Lokalt ledd utveckling genom leadermetoden*. Hämtat den 2015-07-29: <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/landsbygdsutveckling/lokaltleddutvecklinggenomleader/lokaltleddutveckling20142020/lokaltleddutveckling.4.23f3563314184096e0d4ec2.html>.
- Jordbruksverket. (2015 c). *Vad är landsbygdsprogrammet?* Hämtat den 2015-07-29: <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/landsbygdsutveckling/programochvisio ner/tidigareprogram/landsbygdsprogrammet20072013/vadarlandsbygdsprogrammet.4.7a446fa211f3c824a0e8000171998.html>.
- Jordbruksverket (2015) Statistikdatabasen. Hittas här: <http://statistik.sjv.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/?rxid=5adf4929-f548-4f27-9bc9-78e127837625>
- Kommittédirektiv 2015:73. (u.d.). *En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder*. Näringsdepartementet.
- Landsbygdsnätverket. (2015). *Bushresan - för att betande djur gör skillnad*. Hämtad den 2015-07-29: <http://www.landsbygdsnatverket.se/huvudomraden/omnatverket/arbetsgrupper/gronaningar/bushresan.4.7d1b731214d22cf8cd4aed19.html>.
- Landstinget Uppsala län. (2015 a). *Våra kliniker*. Hämtad den 2015-07-29: <http://www.lul.se/folktandvarden/vara-kliniker/>.
- Landstinget Uppsala län. (2015). *Alla vårdcentraler a-ö*. Hämtad den 2015-07-29: <http://www.lul.se/sv/Vard-halsa/Sjukvard/Primarvard/Alla-varldcentraler-A-O/> .

- LEADER Upplandsbygd. (2015). *Upplandsbygd lokalt ledd utveckling*. Hämtat den 2015-07-29: <http://www.upplandsbygd.se/upplandsbygd-lokalt-ledd-utveckling-2014-2020/>.
- Regeringskansliet . (2015). *Startskott för att ta fram en svensk livsmedelsstrategi* . Hämtat den 2015-07-29: <http://www.regeringen.se/artiklar/2015/03/startskott-for-att-ta-fram-en-livsmedelsstrategi/>.
- Samsa. (2015). *Gunsta* . Hämtat den 2015-07-29: <http://samsa.nu/lss/gunsta/>.
- SOU 2015:15. (u.d.). *Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för konkurrenskraftig jordbruk- och trädgårdsnäring*. Stockholm.
- Statistiska centralbyrån . (2013). *AMPAK* . Stockholm : Statistiska centralbyrån .
- Statistiska centralbyrån . (2015). *BEFPAK - Folkmängd* . Statistiska centralbyrån .
- Statistiska centralbyrån. (2015 a). *Tätorter; arealer, befolkning (per kommun och tätortsgrad 2005 och 2010)*. Statistiska centralbyrån.
- Statistiska centralbyrån. (2015 b). *Definitioner*. Hämtat den 2015-07-29: http://www.scb.se/sv_/Vara-tjanster/Regionala-statistikprodukter/Fardiga-tabellpaket/Definitioner/.
- Svanström, S. (2013). *Störst tillväxt utanför gamla stadskärnor*. Hämtat den 2015-07-29: Statistiska centralbyrån .
- Uppsala kommun . (2015 a). *Grundskolor* . Hämtad den 2015-07-29: <http:// uppsala.hittaochjamfor.se/Comparison/Index/3>.
- Uppsala kommun . (2015 c). *Bibliotek Uppsala* . Hämtad den 2015-07-29: <https://www.bibliotekuppsala.se/103539/sv/content-pages/turlistor>.
- Uppsala kommun . (2015). *Förskolor och familjedaghem – hitta och jämför*. Hämtad den 2015-07-29: <https://www.uppsala.se/skola-och-forskola/forskola-och-familjedaghem/forskolor-och-familjedaghem-hitta-och-jamfor/>.
- Uppsala kommun. (2010). *Översiktsplan 2010 för Uppsala kommun*. Uppsala : Uppsala kommun.
- Uppsala kommun. (2015 b). *Fritidsgårdar* . Hämtad den 2015-07-29: <http:// uppsala.hittaochjamfor.se/Comparison/Index/7>.
- Uppsala kommun. (2015 d). *Vård - och omsorgsboende* . Hämtad den 2015-07-29: <http:// uppsala.hittaochjamfor.se/Comparison/Index/14>.